Місячний Економічний Моніторинг України

- Новостворена коаліція не має більшості у Парламенті.
- За одинадцять місяців 2008 року зростання реального ВВП уповільнилось до 3,6% дпр внаслідок різкого падіння економічної активності у листопаді.
- За попередніми оцінками Держкомстату реальний ВВП виріс лише на 2,1% у 2008 році.
- "Газпром" припинив постачання газу до України 1 січня після провалу переговорів щодо поставок газу.
- За оцінками НБУ за одинадцять місяців 2008 року дефіцит рахунку поточних операцій досяг 11,7 млрд. доларів США або 6,7% від ВВП.
- Бюджет на 2009 рік було прийнято з дефіцитом 3,0% від ВВП.
- Трансферт з Державного бюджету до Пенсійного фонду оцінюється на рівні 4,7% від ВВП у 2009 році.
- Споживча інфляція залишилась на рівні 22,3% дпр у грудні.
- Обмінний курс гривні до долара США на міжбанківському валютному ринку досяг чергового історичного максимуму на рівні 9,55 грн. за дол. США в середині грудня, проте гривня повернулась до попереднього рівня в кінці місяця.
- Тема місяця: Бюджет на 2009 рік.

№1 (99)
січень
2009

Населення: 46,4 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 32%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 7%
Інвестиції/ВВП: 27%
Експорт: Росія 26%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 28%, ЄС 37%

Політика: Парламентська коаліція залишається в безвиході

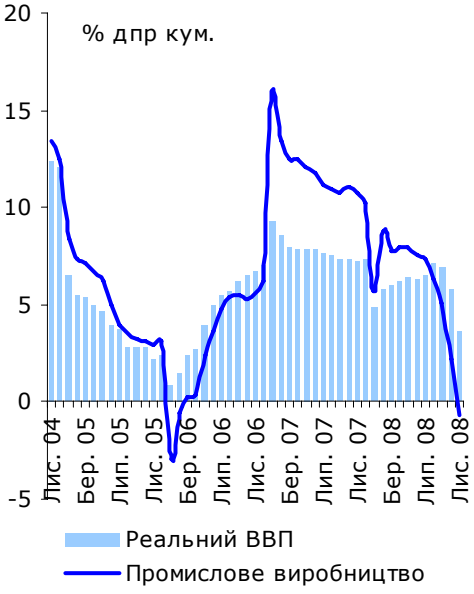
16 грудня представники фракцій Блоку Юлії Тимошенко (БЮТ), Блоку Литвина та "Нашої України–Народної Самооборони" (НУНС) погодились створити коаліцію "національного розвитку, стабільності та порядку". Однак приєднання до коаліції підтримали лише 37 із 72 депутатів пропрезидентської фракції НУНС, оскільки Президент Віктор Ющенко виступав проти створення коаліції в такому складі. Один член фракції БЮТ також відмовився підписувати угоду. Таким чином, хоча зазначені три фракції мають 248 членів, що достатньо для створення коаліції з юридичної точки зору, лише 212 депутатів реально підтримують коаліцію, позбавляючи її можливості приймати закони без підтримки опозиційних фракцій комуністів або Партії Регіонів.

Реальний сектор: Економіка зазнала серйозного удару у листопаді

Реальний ВВП у листопаді різко скоротився на 14,4% дпр, що призвело до сповільнення темпів приросту реального ВВП за одинадцять місяців 2008 року до 3,6% дпр. Кон'юнктура на основних зовнішніх ринках продовжувала погіршуватись, завдаючи шкоди українським експортерам, тоді як падіння реальних доходів та знецінення гривні підірвали купівельну спроможність домогосподарств. Відповідно, додана вартість зменшилась у добувній та переробній промисловості, торгівлі та фінансовому секторі. Зокрема, за одинадцять місяців промислове виробництво знизилось на 0,7% дпр через його обвал на 28,6% дпр у листопаді. Найпомітніше зменшення випуску було зафіксовано в листопаді у видобутку неенергетичної сировини (60,2% дпр), транспортному машинобудуванні (51,6% дпр) та металургії (48,8% дпр) через слабкий зовнішній попит та недоступність кредитів. Фірми зменшили обсяги операцій та вжили масштабні заходи економії. Як наслідок, економічні проблеми поширились на галузі, які раніше не постраждали від кризи.

Економічна ситуація продовжувала погіршуватись у грудні. Держкомстат попередньо оцінив темпи приросту реального ВВП на рівні 2,1% у 2008 році, таким чином зафіксувавши подальше його сповільнення порівняно з показником за одинадцять місяців.

Темпи реального приросту ВВП та промислового виробництва

Джерело: Держкомстат

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua

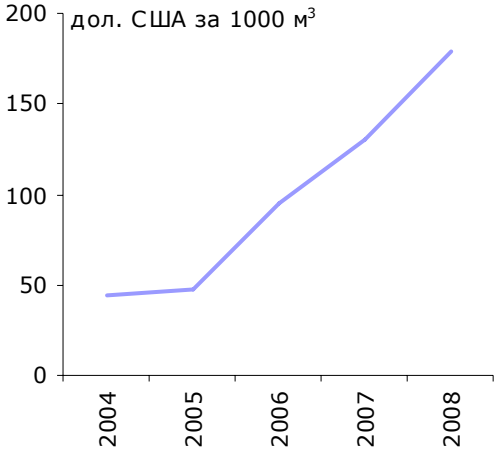
Промислове виробництво впало на 3,1% дпр у реальному вимірі у 2008 році.

За даними Держкомстату у третьому кварталі 2008 року реальний ВВП зріс на 6,9% дпр. Реальні кінцеві споживчі витрати пришвидшились до 16,7% дпр у порівнянні з 13,3% дпр у другому кварталі, оскільки тимчасова ревальвація гривні влітку стимулювала купівлю непродовольчих споживчих товарів. Це, в свою чергу, сприяло зростанню реального імпорту, яке досягло 31,8% дпр, значно випередивши дуже високі темпи зростання реального експорту, які сягнули 18,9% дпр завдяки експорту зерна та металів. На відміну від споживання реальне валове нагромадження основного капіталу сповільнилось до 0,1% дпр у порівнянні з 6,3% дпр у другому кварталі, оскільки інвестиційні плани були скасовані через відсутність кредитних ресурсів та зростання ризиків. Водночас, запаси виросли на 17,2 млрд. гривень, що свідчить про початок проблем із попитом.

Галузеві тенденції: "Газпром" припинив постачання газу з 1 січня

Енергетика. Конфлікт між НАК "Нафтогаз України" та ВАТ "Газпром" увійшов у нову фазу після того, як дві компанії не змогли досягти домовленості щодо умов поставок природного газу в Україну та транзиту газу через її територію у 2009 році. Важливою перепоною для успішного завершення переговорного процесу став борг України за природний газ, що був куплений у 2008 році. За даними «Газпрому» станом на 1 грудня 2008 року борг склав 2,6 млрд. дол. США. Заборгованість було накопичено внаслідок зниження доходів «Нафтогазу», що було пов'язано із зменшенням обсягів продажу природного газу великим промисловим споживачам. Знецінення гривні стало додатковим фактором, який ускладнив виконання боргових зобов'язань компанії. «Нафтогазу» вдалось погасити основну частину боргу лише в кінці грудня за допомогою отриманих державних кредитів, але "Газпром" досі вимагає сплати непогашеної пені у сумі 0,6 млрд. дол. США.

Ціна імпортованого природного газу для України

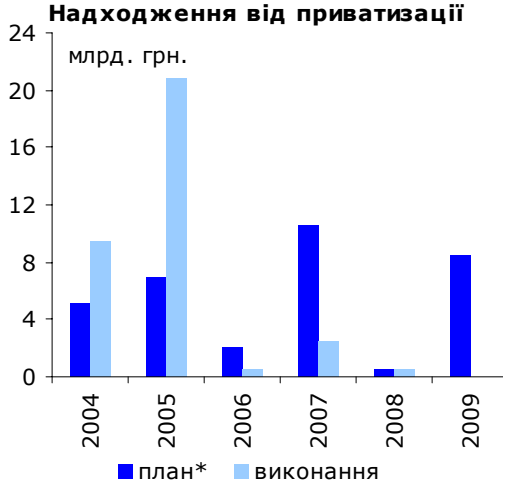

Джерело: Газові контракти, підписані НАК "Нафтогаз"

Провал переговорів став причиною повного припинення постачання газу "Газпромом" спочатку для України з 1 січня 2009 року, а пізніше і транзитних поставок споживачам в ЄС. "Газпром" пояснив останнє рішення несанкціонованим відбором транзитного газу Україною. В результаті напруженого тристороннього діалогу між Україною, Росією та ЄС було досягнуто домовленості про відновлення транзиту газу до Європи 13 січня, після того як міжнародні спостерігачі будуть допущені на об'єкти української газотранспортної системи. Однак подальші технічні проблеми не дозволили відновити транзит у зазначений термін. Конфлікт знову продемонстрував недосконаліть короткострокових контрактів на постачання природного газу, створивши серйозні загрози для безпеки України та країн-сусідів.

Сільське господарство. Верховна Рада у грудні прийняла закон щодо підтримки агропромислового комплексу під час кризи. Для набуття чинності закон має бути підписаний Президентом. Закон зобов'язує банки, які отримують рефінансування від НБУ, запропонувати сільськогосподарським виробникам пролонгувати кредити на строк не менше одного року. Станом на 30 листопада такі кредити складали 28 млрд. грн. Закон також запроваджує державне регулювання цін на деякі сільськогосподарські послуги, у тому числі на вартість зберігання зерна на сертифікованих складах. Запропоновані заходи можуть поліпшити стан сільськогосподарських виробників у короткостроковому періоді. Однак у довгостроковому періоді банки можуть бути незацікавлені видавати кредити сільськогосподарським виробникам через ризик подібних дій уряду в майбутньому.

Надходження від приватизації

*з врахованим змін до бюджету

Джерело: Державне казначейство України, ФДМУ

Приватизація. В грудні Кабінет Міністрів схвалив список об'єктів для приватизації у 2009 році, що загалом дублює список на попередній рік. Серед призначених для продажу компаній можна

назвати "Турбоатом", Одеський припортовий завод та енергогенеруючі компанії. Однак Президент призупинив дію ряду положень документу, посилаючись на неконституційність продажу "Турбоатому", енергогенеруючих компаній та деяких інших об'єктів. Таким чином, ймовірність проведення успішної приватизації у 2009 році залишається доволі низькою.

26 грудня Верховна Рада звільнила Голову Фонду державного майна України (ФДМУ) Валентину Семенюк-Самсоненко. Наступного дня Кабінет Міністрів доручив заступнику голови ФДМУ Дмитру Парфененко тимчасово виконувати обов'язки голови ФДМУ. Проте Президент призупинив дію цього рішення, таким чином продовживши конфлікт з Кабінетом Міністрів щодо контролю за ФДМУ.

Транспорт. Починаючи з середини грудня ціни на пасажирські міжнародні залізничні перевезення у всіх напрямках, за виключенням країн СНД та Балтії, було підвищено в середньому на 15% і прив'язано до євро. Раніше впродовж року поступово зростали тарифи на внутрішні пасажирські залізничні перевезення та на поїздки в напрямках СНД та країн Балтії, загальне підвищення тарифів становило 15% та 25%, відповідно. Зміна тарифів пояснювалася необхідністю зменшити втрати від пасажирських перевезень.

Зовнішній сектор: Торгівля товарами зменшилась у листопаді

За попередньою оцінкою НБУ в листопаді 2008 року експорт та імпорт товарів скоротилися внаслідок погіршення економічної ситуації всередині країни та за кордоном. Хоча скорочення експорту відбувалося швидше – місячний експорт зменшився на 16,0% дпр в доларовому виразі, тоді як імпорт на 10,7% дпр – скорочення імпорту було достатнім для забезпечення деякого зменшення дефіциту торгівлі товарами, що дозволило також трохи знизити дефіцит рахунку поточних операцій до 1,6 млрд. дол. США у листопаді. Дефіцит рахунку поточних операцій за одинадцять місяців 2008 року становив 11,7 млрд. дол. США (6,7% від ВВП).

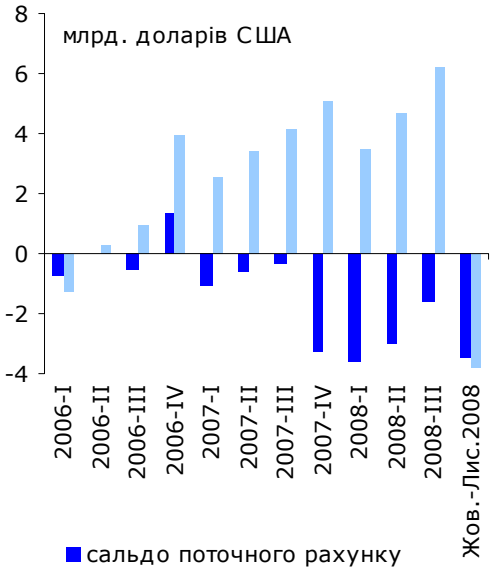
У листопаді й надалі спостерігався дефіцит рахунку фінансових операцій внаслідок продовження відтоку іноземної валюти з банківської системи та виплат за зовнішніми запозиченнями. Окрім того, як і очікувалось, продовжував скорочуватись притік довгострокового капіталу: чистий притік прямих іноземних інвестицій за місяць склав 0,3 млрд. дол. США, а середньо- та довгострокових кредитів в приватний сектор, включно з банками, лише 0,5 млрд. дол. США. Надходження першого траншу кредиту МВФ у розмірі 4,5 млрд. дол. США дозволило НБУ дещо збільшити свої міжнародні резерви, які інтенсивно використовувались для покриття дефіцитів рахунків поточних та фінансових операцій.

Фіскальна політика: Дефіцит Державного бюджету у 2009 році заплановано на рівні 3,0% від ВВП

Верховна Рада прийняла Закон про Державний бюджет на 2009 рік лише 26 грудня. Доходи та видатки Державного бюджету заплановані на рівні 238,9 млрд. грн. (22,8% від ВВП) та 267,3 млрд. грн. (25,5% від ВВП), відповідно. Дефіцит Державного бюджету передбачено у розмірі 31,1 млрд. грн. або 3,0% від ВВП, хоча умови отримання кредиту «стенд-бай» від МВФ передбачають бездефіцитний бюджет у 2009 році. Дефіцит планується фінансувати за рахунок надходжень від приватизації, запозичень та залишку коштів на Казначейському рахунку. Уряд, ймовірно, перегляне бюджет до кінця квітня.

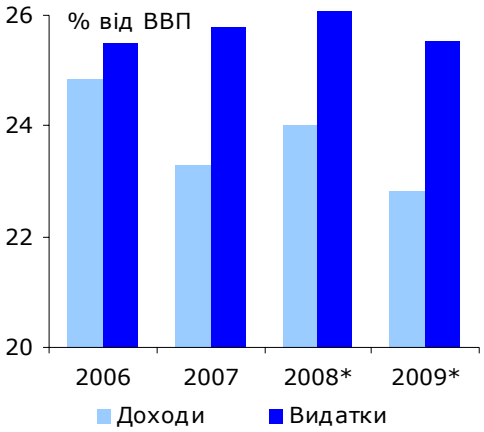
За січень-листопад 2008 року перевиконання доходів загального фонду Державного бюджету залишалося на рівні 4,4% завдяки вищим за план надходженням від податку на прибуток підприємств. Так, доходи від податку на прибуток підприємств перевищили заплановані на 20,1% завдяки добрим фінансовим

Платіжний баланс

Джерело: НБУ

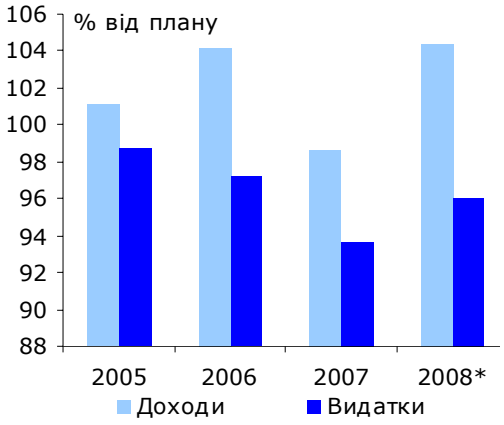
Доходи та видатки Державного бюджету

* план

Джерело: Звіти Державного Казначейства, Закон про Державний бюджет на 2008 рік, Закон про Державний бюджет на 2009 рік

Виконання Державного бюджету

* станом на 1 грудня 2008 р.

Джерело: Державне казначейство

результатам підприємств у попередні місяці. Рівень виконання плану надходжень від ПДВ продовжував знижуватись і досяг 98,9% від плану внаслідок зменшення доходів від ПДВ із вироблених в Україні товарів (89,8% від цільового показника). Виконання видаткової частини Державного бюджету склало 96,0% від запланованого. Дефіцит Державного бюджету дещо зменшився і склав 1,0 млрд. грн. або 0,1% від ВВП.

У грудні Верховна Рада ухвалила зміни до Державного бюджету на 2008 рік. Видатки Державного бюджету було збільшено на 13,6 млрд. грн. Ці кошти передусім були спрямовані на забезпечення додаткового трансферту до Пенсійного фонду (6,6 млрд. грн.) та до НАК "Нафтогаз України" (3,2 млрд. грн.). Також передбачено спрямувати до Стабілізаційного фонду трансферт в розмірі 3,0 млрд. грн. Ці видатки планувалось профінансувати частково за рахунок перевиконання плану доходів Державного бюджету (7,2 млрд. грн.). Крім того, Парламент підвищив дефіцит Державного бюджету на 2008 рік на третину до 25,0 млрд.грн. або 2,6% від ВВП.

Соціальна політика: Трансферт з Державного бюджету Пенсійному фонду становитиме 4,7% від ВВП

Відповідно до Закону про Державний бюджет на 2009 рік прожитковий мінімум не буде підвищено у 2009 році, а мінімальна пенсійна виплата залишиться на рівні 544 грн. Однак у зв'язку з погіршенням економічної ситуації Пенсійний фонд матиме дефіцит у сумі 13,1 млрд. грн. Він фінансуватиметься за рахунок трансферту з Державного бюджету. Крім того, 35,8 млрд. грн. буде додатково спрямовано з Державного бюджету на виплату пенсій колишнім державним службовцям, військовослужбовцям, суддям та шахтарям, а також на компенсацію втрат від сплати сільськогосподарськими підприємствами зниженої ставки пенсійного внеску. Отже, сукупний трансферт Пенсійному фонду досягне 18,3% сукупний видатків Державного бюджету або 4,7% від ВВП. Також Парламент затвердив запропоноване списання позички, яка була надана Пенсійному фонду у 2008 році (4,7 млрд. грн.). Отже, нереформована пенсійна система вимагає значного бюджетного фінансування, що збільшує тягар на бюджет під час економічної кризи.

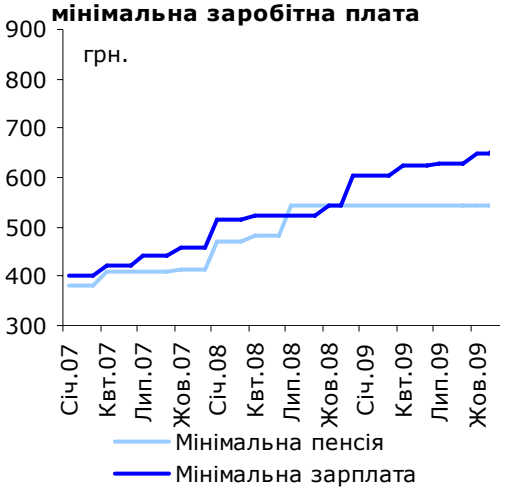
Починаючи з квітня 2009 року мінімальну заробітну плату буде поступово підвищено з 605 грн. до 669 грн. станом на 1 грудня. Отже, законодавчу вимогу щодо визначення мінімальної заробітної плати на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб буде виконано лише в грудні. Обмежене зростання мінімальної заробітної плати повинне пом'якшити тиск на підприємства, які потерпають від фінансової кризи. Щоб стримати зростання бюджетних видатків на оплату праці, уряд зафіксував ставку першого розряду Єдиної тарифної сітки на рівні 545 грн., тобто на рівні мінімальної заробітної плати у жовтні-листопаді 2008 року. Мінімальний рівень посадових окладів працівників бюджетних установ збережено на рівні мінімальної заробітної плати. Отже, прив'язку оплати праці в секторі бюджетній сфері до розміру мінімальної заробітної плати було по суті призупинено.

Монетарна політика: Інфляція досягла 22,3% дпр у 2008 році

Споживча інфляція залишилась на рівні 22,3% дпр у грудні. Зростання тарифів на газ для населення та цін на імпортні товари компенсувалось ефектом статистичної бази та падінням попиту. Зменшення заробітних плат та цін виробників додатково обмежило інфляційний тиск.

Зростання грошової маси сповільнилось в грудні до 29,9% дпр, незважаючи на зростання депозитів в іноземній валюті в гривневому еквіваленті внаслідок знецінення національної валюти. Ліквідність стала доступнішою грудні протягом місяця

Мінімальна пенсія та мінімальна заробітна плата

Джерело: Закони про Державний бюджет на 2007, 2008 та 2009 роки

Динаміка монетарної бази та індекса споживчих цін

Джерело: Держкомстат, НБУ

завдяки збільшенню витрат уряду під кінець року та продовженню значного рефінансування банків з боку НБУ.

В грудні НБУ переглянув свою політику щодо фінансової кризи та скасував деякі обмеження на операції банків. Збережені обмеження включають мораторій на дострокове зняття вкладів і ряд обмежень на валютні операції. Зокрема, банкам дозволено робити покупки валюти для власних потреб лише для погашення зобов'язань, строк яких настав. НБУ також збільшив резервні вимоги до депозитів в іноземній валюті на 1 процентний пункт та встановив резервні вимоги для кредитів у іноземній валюті боржникам без доходів в іноземній валюті на заборонному рівні. Таким чином, НБУ продовжував боротись з доларизацією в країні.

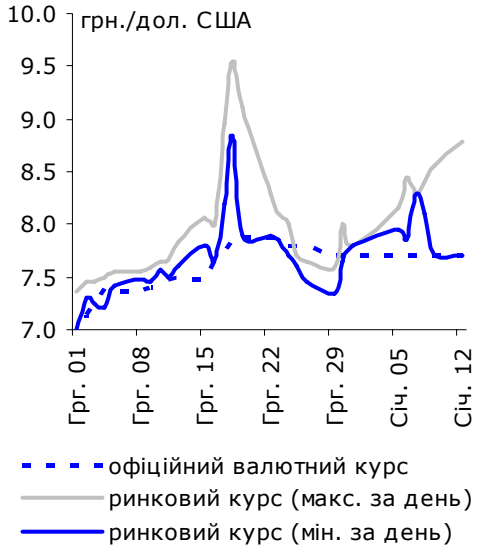
Фінансові ринки: Знецінення гривні сягнуло нових рекордних рівнів

Обмінний курс. У першій половині грудня обмінний курс на міжбанківському валютному ринку залишався доволі стабільним на рівні, близькому до 7,50 грн. за дол. США. Однак пізніше попит на іноземну валюту знову зріс через збільшення наявних гривневих ресурсів та високий попит в кінці року. 18 грудня курс гривні до долара США досяг нового максимуму в 9,55 грн. за дол. США. Для боротьби з девальвацією НБУ збільшив свої інтервенції на міжбанківському валютному ринку, що склали 2,7 млрд. дол. США за місяць. Іншим фактором збільшення пропозиції іноземної валюти став продаж населенням готівкової іноземної валюти перед новорічними святами. До кінця грудня курс стабілізувався навколо 7,70-7,80 грн. за дол. США.

Державний борг. В грудні Міністерство фінансів продовжило проводити активну політику внутрішніх запозичень. Зокрема, було розміщено п'ятирічні облігації внутрішньої державної позики із погашенням у 2010-2011 роках з доходністю 15,6% річних на загальну суму 1,2 млрд. грн. Уряд також почав випуск державних облігацій для рекапіталізації державних банків. В листопаді було випущено семирічні державні облігації з доходністю 9,5% річних на суму 2,0 млрд. грн. для збільшення статутного капіталу двох державних банків – «Ощадбанку» та «Укрексімбанку» - на 1 млрд. грн. кожному. Пізніше НБУ викупив ці облігації. В грудні державні облігації на суму 11,8 млрд. грн. із доходністю 9,5% річних було використано для збільшення статутного капіталу «Ощадбанку». В цілому за 2008 рік уряд випустив внутрішніх державних облігацій на 23,5 млрд. грн. порівняно з 10,8 млрд. грн., запланованими у Законі про Державний бюджет на 2008 рік.

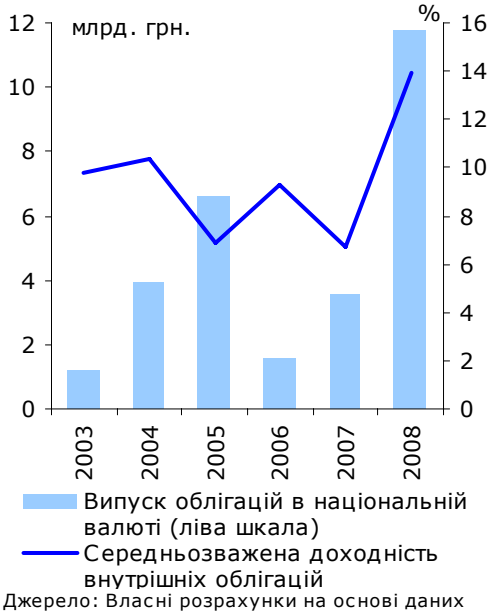
Банківський сектор. У відповідь на збільшення кількості випадків перегляду банками відсоткових ставок по наданим кредитам в грудні Верховна Рада прийняла закон, що забороняє збільшення відсоткових ставок за виданими кредитами та зменшення ставок по залученим депозитам банками в односторонньому порядку. Цей закон набуває чинності 9 січня 2009 року. Таким чином, збільшення фінансових витрат лягає на плечі банків та, можливо, платників податків через проведення рекапіталізації банків. Обмеження на зміни процентних ставок по депозитам і кредитам може також спричинити або перехід на плаваючі ставки, або зменшення строків цих інструментів.

Обмінний курс

Джерело: Reuters Investor

Випуск та доходність державних облігацій в національній валюті

Джерело: Власні розрахунки на основі даних НБУ і Міністерства фінансів

Тема місяця: Бюджет на 2009 рік

Бюджет з високим дефіцитом

Олександра Бетлій

Закон про Державний бюджет на 2009 рік має бути особливим, оскільки 2009 рік, як очікується, буде першим роком рецесії з 1999 року. Водночас, макроекономічні припущення бюджетних показників є доволі оптимістичними. Зокрема відповідно до офіційного прогнозу темп приросту реального ВВП становитиме 0,4%, а інфляція споживчих цін дорівнюватиме 9,5% на кінець року. Для порівняння, за прогнозом ІЕД, який було зроблено у грудні 2008 року, падіння реального ВВП складе 6,2%, в той час як споживча інфляція очікується на рівні 19,5% на кінець року.

Незважаючи на оптимістичний прогноз реального ВВП, уряд врахував складну економічну ситуацію у 2009 році, і в законі про Державний бюджет на 2009 рік залишив незмінними у номінальному виразі більшість соціальних стандартів та передбачив інші непопулярні заходи, спрямовані на скорочення видатків. Верховна Рада затвердила бюджет увечері 26 грудня після одного читання мінімально необхідною чисельністю голосів. Президент зазначив, що бюджет має багато недоліків, але підписав закон.

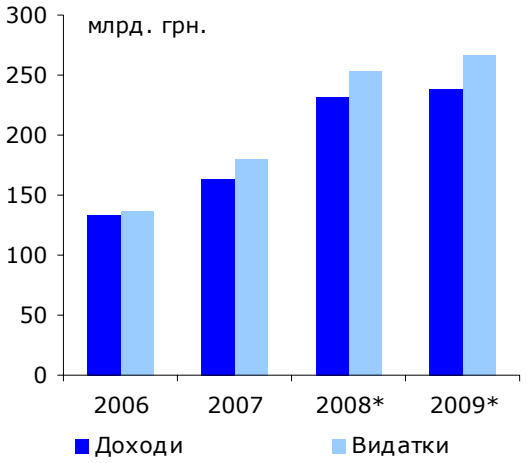
У 2009 році доходи і видатки Державного бюджету зростуть до 238,9 млрд. грн. та 267,3 млрд. грн. відповідно, але як частка від ВВП скоротяться до 22,8% та 25,5%, відповідно, на тлі економічної рецесії. Для порівняння, у 2008 році доходи і видатки було заплановано на рівні 24,0% та 26,2% від ВВП, відповідно. Високий дефіцит насамперед пов'язаний із створення Стабілізаційного фонду та вищими видатками на обслуговування боргу.

Створення Стабілізаційного фонду в межах спеціального фонду бюджету є новою рисою Державного бюджету, запровадженою відповідно до Закону про подолання наслідків фінансової кризи, який було прийнято в кінці 2008 року. Надходження від приватизації та продажу землі несільськогосподарського призначення (9,8 млрд. грн.), внутрішні державні запозичення (4,2 млрд. грн.), позички міжнародних організацій (4,2 млрд. грн.) та незначну частку доходів державного бюджету буде спрямовано на наповнення Стабілізаційного фонду. Гроші, накопичені в цьому Фонді, можуть бути використані на цілу низку заходів. Вони включають здешевлення кредитів, фінансування інвестиційних проектів та підтримку окремих проектів в сільському господарстві та вугільній галузі, виконання Державної цільової програми з підготовки України до Євро-2012, а також на закупівлю озброєння та військової техніки. Кошти Фонду витрачатимуться відповідно до рішення Кабінету Міністрів. Однак малоймовірно, що держава зможе наповнити Стабілізаційний фонд на рівні, близькому до запланованих 20,0 млрд. грн.

Отже, дефіцит Державного бюджету, що включає кошти на фінансування Стабілізаційного фонду, може бути значно меншим за передбачені 31,1 млрд. грн. або 3,0% від ВВП. Затвердження Державного бюджету з дефіцитом не відповідає умовам отримання Україною кредиту МВФ, що вимагає ухвалення бездефіцитного бюджету на 2009 рік. Крім запозичень і надходжень від приватизації, дефіцит також фінансуватиметься за рахунок коштів, накопичених на Єдиному казначейському рахунку (6,1 млрд. грн.).

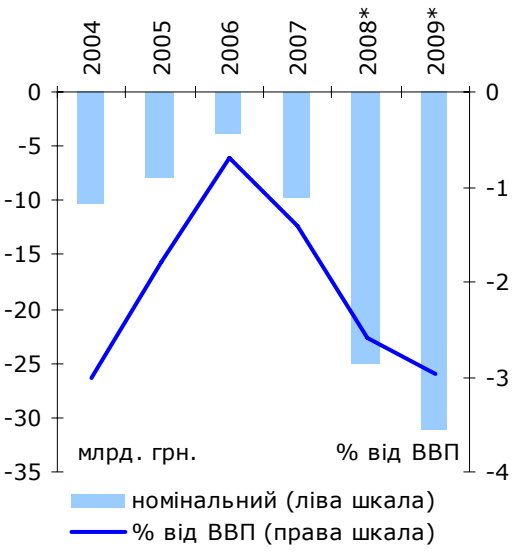
Водночас, прямий державний борг зросте на 61,4 млрд. грн., оскільки уряд планує рекапіталізувати українські банки шляхом випуску ОВДП на суму 44,9 млрд. грн. Відповідно до закону про бюджет НБУ повинен викуповувати у банків ці облігації. Наслідком таких дій НБУ стане вливання додаткових коштів в економіку і можливе збільшення інфляційного тиску.

Доходи та видатки Державного бюджету

Примітка: * план
Джерело: Звіти Державного Казначейства, Закони про Державний бюджет на 2006, 2007, 2008 та 2009 роки

Дефіцит Державного бюджету

Примітка: * - план
Джерело: Звіти Держказначейства, Закони про Державний бюджет на 2008 та 2009 роки

Оскільки більша частина дефіциту бюджету буде використана на фінансування Стабілізаційного фонду та обслуговування боргу, підвищення соціальних стандартів було обмежено у 2009 році. Зокрема, прожитковий мінімум та мінімальну пенсійну виплату було зафіксовано на рівні грудня 2008 року, в той час як мінімальну заробітну плату буде поступово підвищено, починаючи з другого кварталу 2009 року. Водночас, трансферт з Державного бюджету до Пенсійного фонду буде дещо вищим, оскільки пенсії в грудні 2008 року перевищували середній рівень 2008 року. Як наслідок, видатки на соціальне забезпечення та соціальний захист зростуть на 2,0% до 52,9 млрд. грн., однак їх частка у сукупних видатках Державного бюджету знизиться до 19,8%.

Бюджетні видатки розвитку буде скорочено майже вдвічі порівняно із рівнем, затвердженим на 2008 рік, до 33,6 млрд. грн. Однак окремі статті капітальних видатків можуть бути профінансовані за рахунок видатків Стабілізаційного фонду. Уряд також сподівається профінансувати будівництво доріг та станцій метрополітену, інвестиційні проекти в рамках підготовки до ЄВРО-2012 на суму 39,0 млрд. грн. з використанням державних гарантій. Однак отримання такої суми під держані гарантії є непевним, оскільки можливості для залучення як внутрішнього, так і зовнішнього фінансування залишатимуться обмеженими у 2009 році.

Очікувані доходи бюджету, зокрема надходження від податку на додану вартість та податку з прибутків підприємств, виглядають досить оптимістичними, хоча вони узгоджуються із офіційним припущенням щодо економічного зростання. Водночас, в першому кварталі 2009 року очікується значний часовий розрив між надходженнями доходів бюджету та потребами у фінансуванні видатків. Отже, постає питання, наскільки вчасним та повним буде фінансування бюджетних видатків у 2009 році.

Загалом, Закон про Державний бюджет на 2009 рік містить багато сумнівних положень. Більшість видатків є видатками споживання, що відображає високий рівень соціальних зобов'язань. Водночас, фінансування Стабілізаційного Фонду, покликаного сприяти економічному розвитку, буде обмеженим. Оскільки Закон про Державний бюджет суперечить умовам надання позики МВФ, Президент та Прем'єр-Міністр пообіцяли внести зміни до Бюджету, щоб наблизити його до вимог підписаного Меморандуму. Крім того, Закон про бюджет зобов'язує Кабінет Міністрів подати до Парламенту проект закону про внесення змін до бюджету на 2009 рік після аналізу соціально-економічного розвитку України у першому кварталі, але не пізніше 1 травня. Малоймовірно, що тоді буде ухвалено бездефіцитний бюджет, однак можна очікувати, що уряд спробує знайти компроміс з МВФ щодо дефіцитного бюджету на 2009 рік.

Трансферт з Державного бюджету Пенсійному фонду

Джерело: закони України про Державний бюджет на 2003-2009 роки

Економічні Тенденції		IVкв 07	Iкв 08	IIкв 08	IIIкв 08	IVкв 08	Вер.	Жов.	Лис.	Грд.
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	7,3	6,5	6,5	6,9	…	5,5	-2,1	-14,4	…
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	7,6	6,5	6,5	6,7	2,1	6,9	5,8	3,6	2,1
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	10,2	7,8	7,5	5,1	-3,1	5,1	2,2	-0,7	-3,1
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-5,6	0,2	-0,3	15,1	…	15,1	17,6	18,0	…
ІСЦ	% дпр	16,6	26,2	29,3	24,6	22,3	24,6	23,2	22,3	22,3
ІВЦ	% дпр	23,3	31,8	43,7	42,7	23,0	42,7	37,7	27,4	23,0
Експорт (дол. США, кум.)***	% дпр	27,4	28,5	41,1	46,6	…	50,1"	48,2"	41,7"	…
Імпорт (дол. США, кум.)***	% дпр	34,8	45,1	52,9	54,9	…	60,2"	57,0"	49,4"	…
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-10,57	-4,3	-8,6	-12,3	…	-14,3"	-16,4"	-17,7"	…
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	-5,92	-3,6	-6,8	-8,2	…	x	x	x	x
Поточний рахунок (кум.)	% ВВП	-4,2	-9,6	-7,9	-5,8	…	x	x	x	x
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	32,5	33,2	35,5	37,5	31,5	37,5	31,9	32,7	31,5
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	46,0	41,4	38,9	33,0	31,5	33,8	33,1	32,2	31,5
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	14,0	14,6	17,2	17,1	21,1	16,8	19,1	22,6	21,6
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	5,04	5,03	4,79	4,70	6,49	4,83	5,56	6,11	7,76
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	5,05	5,05	4,96	4,85	6,21	4,85	5,04	6,00	6,51
Обмінний курс, середній	євро	7,31	7,56	7,75	7,31	8,22	6,99	6,75	7,65	10,24

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, Reuters, власні розрахунки,
" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: Держкомстат),
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
* Місячні показники не враховують регулярні квартальні перегляди ВВП
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)
*** Зростання у доларовому виразі

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	537,7	712,9	959,0[e]
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	65,0	86,2	106,5	141,2	182,0[e]
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,6	2,1
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	…
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	16,6	25,2
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	12,8	22,3
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24	42,6	7,5	13,2	27,4	31,2[e]
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	34,8	35,3[e]
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,2 °	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,9	-12,2[e]
Поточний рахунок	% ВВП	3,8 °	3,74	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-4,2	-6,7[e]
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,0[e]
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	7,0	9,5	19,4	22,3	32,5	31,5
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,9	-1,1	…
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	15,0	12,6	18,9[e]
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24.1	21,4	18,6	13.4	11.9	10,1	14,6[e]
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46.0	31,5
Обмінний курс, середній	дол. США	5,44	5,37	5,33	5,33	5,31	5,12	5,05	5,05	5,27
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,44	5,30	5,33	5,33	5,31	5,05	5,05	5,05	7,70
Обмінний курс, середній	євро	5,03	4,81	5,03	6,02	6,62	6,40	6,32	6,92	7,71
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,10	4,67	5,53	6,66	7,22	5,97	6,65	7,42	10,86

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

[e] Оцінка ІЕД

* "Мінус" означає дефіцит бюджету

° Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		II 05	III 05	IV 05	I 06	II 06	III 06	IV 06	I 07	II 07	III 07	IV 07	I 08	II 08	III 08
ВВП	млрд. грн.	97,5	119,4	123,6	105,4	124,1	150,4	157,7	133,1	161,4	195,6	212,8	186,6	232,5	278,3
Реальний ВВП	% дпр	3,4	1,4	1,7	4,1	6,8	6,9	9,5	8,0	7,9	6,4	7,4	6,5	6,5	6,9
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	17,7	17,0	17,1	20,2	18,2	11,8	9,9	14,7	15,5	15,2	19.0	22.0	13,3	16,7
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	0,0	1,0	4,0	9,6	5,8	5,8	1,0	0,8	6,2	4,4	2,4	1.0	1,5	-0,2
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-0,5	0,2	0,3	19,9	19,3	17,9	18,3	24,4	23,5	18,9	23,8	14,7	6,3	0,1
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	-14,0	-12,7	-15,5	-14,9	-9,6	3,2	1,0	4,9	5,2	0,1	5,6	0,9	8,9	18,9
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	3,2	3,9	-0,9	10,7	0,9	8,3	6,4	12,9	19,6	13,7	27,2	20,2	25,6	31,8
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	8,3	2,6	-7,2	3,8	2,8	-5,6	8,1	4,8	6,8	-9.3	7,1	0,4	-0,4	21,9
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	1,8	-1,1	2,0	-1,5	6,1	7,3	7,2	15,0	13,2	13,1	4,4	8,7	9,0	1,4
Будівництво (реальна)*	% дпр	-11,3	-8,5	-7,5	0,1	0,8	1,4	4,2	13,3	8,2	12,7	5,8	-1,5	-6,4	-17,1
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	-10,7	-11,7	-11,9	6,2	16,4	20,0	21,9	14,3	17,5	25,3	15.0	15,7	10,9	2,2
Транспорт (реальна)*	% дпр	5,7	2,8	7,8	4,9	7,7	9,4	5,3	7,0	5,6	8,0	10,2	10,1	10,6	10,7
Платіжний баланс															
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	0,6	0,4	-0,1	-0,7	-0,4	0,5	-1,4	-1,3	-0,7	-0,2	-3,5	-3,6	-2,8	-1,6
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	3,2	1.7	-0,4	-3,7	0,0	1,7	-4,3	-5,0	-2,0	-2,2	-8,1	-9,6	-6,0	-2,8
Баланс товарів	млн. дол. США	-236	-1131	-788	-1288	-876	-769	-2022	-1753	-1430	-2195	-4452	-4321	-3562	-3546
Баланс послуг	млн. дол. США	392	1035	191	176	401	885	347	50	403	1548	392	261	526	1483
Поточні трансферти	млн. дол. США	694	745	780	616	782	846	910	789	923	1054	1183	966	957	1029
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	365	477	6474	662	1410	1602	1258	1521	1860	3756	1648	2387	3083	3310
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	923	90	1347	0	-264	364	3350	1818	1477	517	1844	225	129	-707
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	13,1	14,3	19,4	17,3	17,6	19,1	22,3	23,5	25,6	30,6	32,5	33,2	35,5	37,5
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	5,08	5,00	5,02	5,06	5,02	5,02	5,03	5,04	5,02	5,01	5,04	5,03	4,79	4,70
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	5,10	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	4,96	4,85
Бюджет															
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	32,1	31,5	31,6	31,2	31,7	31,9	32,8	33,3	32,8	30,8	31,1	32,5	42,7	29,2
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,4	3,9	4,1	4,4	4,6	4,1	4,1	5,1	5,3	4,9	4,8	5,1	6,9	4,3
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	5,9	5,3	5,5	3,4	4,6	4,3	6,7	3,8	4,1	4,1	6,4	4,1	5,2	4,9
Податок на додану вартість	% від ВВП	9,2	7,9	7,9	9,2	9,2	9,7	9,3	10,4	9,8	8,7	7,6	10,5	14,9	9,7
Акцизні збори	% від ВВП	2,0	2,0	1,9	1,8	1,7	1,5	1,5	1,8	1,7	1,6	1,3	1,5	1,8	1,2
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	36,4	28,1	33,3	30,9	32,8	29,4	36,6	28,4	31,0	29,6	36,7	29,5	42,2	27,0
Поточні видатки	% від ВВП	33,6	24,0	28,9	28,9	29,7	24,9	29,2	26,9	28,4	25,9	27,3	28,6	37,3	22,2
Капітальні видатки	% від ВВП	2,7	4,1	4,23	1,9	3,2	4,5	7,4	1,6	2,6	3,7	9,4	0,9	5,0	4,8
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	1,0	-5,0	-1,8	-0,4	1,1	-2,4	4.0	4,7	1,7	1,2	-6,2	3,0	0,5	-1,9
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,6	0,6	4,9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	0,5	0,3	0,4	0,1	0,1	0,0
Ринок праці															
Середня зарплата (реальна)	% дпр	19,0	19,6	26,4	23,8	22,6	18,8	11,3	14,7	13,9	14,9	15,7	13,8	7,1	7,1
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	28,0	19,4	18,9	22,1	18,6	20,3	16,3	17,5	17,4	14,9	16,4	19,0	10,1	7,0
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	7,1	5,2	7,8	7,9	6,8	6,4	6,8	7,4	6,6	6,2	6,4	7,1	6,2	6,0
Банківський сектор															
Грошовий агрегат М0	% дпр	39,1	31,1	42,2	36,2	25,3	25,3	24,5	22,9	30,4	36,4	48,2	48,4	48,8	37,9
Грошовий агрегат М2	% дпр	37,4	31,3	53,9	39,2	36,6	36,6	34,3	38,6	40,7	47,8	50,8	52,7	48,8	37,4
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	31,6	30,4	90,8	54,6	41,1	41,1	37,3	50,7	56,3	64,8	71,9	68,8	68,2	53,3
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	45,4	46,4	59,1	54,5	66,2	66,2	57,5	52,3	43,8	38,4	32,5	35,2	32,9	31,2
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	32,6	43,4	58,7	59,8	53,7	53,7	52,3	52,4	57,2	60,7	72,7	81,2	70,7	53,4
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	36,8	47,1	66,3	72	82,1	82,1	95,4	98,9	97,4	91,0	75,4	71,3	57,9	61,0
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	53,0	70,1	84,6	87,6	86,7	86,7	79,5	84,1	86,5	87,9	85,7	84,8	67,2	50,9
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	56,1	59,7	61,8	63,1	63,4	63,4	64,9	65,8	67,3	68,2	69,2	69,1	68,6	66,8
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	15,4	15,4	16,4	15,8	15,5	15,5	15,1	14,0	13,9	13,7	14,0	14,6	17,3	17,1
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	11,0	11,3	11,7	11,5	11,3	11,3	11,5	11,5	11,4	11,3	11,1	10,8	11,4	12,1

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД

* зміна доданої вартості

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, розроблений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.